

ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΟΛΑ

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

Σύγκρουση καθηκόντων

«Για τους άλλους έχεις πάντα καιρό καλέ μπαμπά. Έμένα, έμας όλους έδώ στο σπίτι, τότε θα μάς δεις; Άφου σήμερα μου είχες υποσχεθεί ότι θα με πās βόλτα για να μιλήσουμε και τώρα φεύγεις πάλι»;

Δίκαιο τὸ παράπονο τοῦ δεκάχρογου αγοριοῦ πρὸς τὸν ἱερέα πατέρα του. Ἔτσι τὸ ἀντιλαμβάνεται κι ἐκείνος, ὅταν, ἀναγκασμένος ἀπὸ ἓνα ἐπεῖγον τηλεφώνημα, ξεσηκώνεται Κυριακὴ ἀπόγευμα γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ κάποιον ἐνορίτη του, πού τὸν ζητοῦσε ἐσπευσμένα σὲ μιὰ του ἀνάγκη ἀμετάθετη, παρὰ τὴν ὑπόσχεση πού εἶχε δώσει στὸ παιδί του γιὰ περίπατο.

Αὐτοῦ τοῦ τύπου οἱ σιγηνὲς πρέπει νὰ εἶναι συχνὲς ἀπ' ὅλα αὐτὰ πού μοῦ διηγοῦνται φίλοι ἱερεῖς. Τους φέρνουν μπροστὰ σὲ διλήμματα, ὅταν ἀντιμετωπίζουν τέτοιες καταστάσεις, στὶς ὁποῖες πρέπει νὰ διαλέξουν τί θὰ κάνουν μὲ τὸν χρόνο τους. Γνωρίζουν ὅτι πρέπει νὰ εἶναι διαθέσιμοι γιὰ τοὺς ἄλλους, νὰ προβλέπουν χρόνο γιὰ ἐκείνους πού ἔχουν τὴν ἀνάγκη τους, αἰσθάνονται ὁμως ὅτι ἔχουν ὑποχρεώσεις καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειά τους καὶ πρὸς τὸν ἑαυτό τους.

Διλήμματα, τριλήμματα, συγκρούσεις ἐσωτερικὲς κι ἐξωτερικὲς θρῖσκονται στὴν ἡμερησία καὶ τὴ νυκτερινή... διάταξη στὴ ζωὴ ἐνὸς ἱερέως. Ἡ Ἱερωσύνη ὅπως ἡ Ἱατρικὴ καὶ ἄλλες συναφεῖς ἐργασίες εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ «ἐπαγγέλματα» πού δὲν μποροῦν νὰ τηρήσουν πάντοτε τὶς ἐπαγγελίες καὶ τὶς ὑποσχέσεις τους.

«Φυγὴ στὴν ἐργασία» ἢ ἔλλειψη ὀργανώσεως;

Ἀφήνουμε, βέβαια, ἔξω ἀπὸ τὴ συζήτηση τὸ ἐνδεχόμενο, ἢ «ἐπαγγελματικὴ» ἀπασχόληση νὰ εἶναι ἓνα εἶδος ὑπεφυγῆς γιὰ τήρηση ὀρισμένων βασικῶν ὑποχρεώσεων πρὸς τὴν οἰκογένεια. Τότε θρῖσκόμεστε μπροστὰ στὸ φαινόμενο πού τὸ ἀποκαλοῦν «φυγὴ στὴν ἐργασία», ἐπίδειξη ὑπέρμετρου ἐπαγγελματικοῦ ζήλου, συνεχῆ ἐνασχόληση μὲ καθήκοντα πού δημιουργοῦνται στὸν

ἐπαγγελματικὸ χῶρο ἢ τὰ δημιουργοῦμε οἱ ἴδιοι γιὰ νὰ θρῖσκουμε ἀφορμὴ νὰ λείπουμε ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ μὴν ἀσχολούμεθα μὲ τὰ προβλήματα πού ἀνακύπτουν, μὲ τὰ προβλήματα τῆς πρεσβυτέρας, τῶν παιδιῶν. Ἡ ὑπερβολικὴ ἐξάλλου ἐξωτερικὴ ἐργασία μάς δίνει μιὰ δικαιολογία ἀποφυγῆς τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ προσωπικοῦ προβληματισμοῦ.

Ὁ καθέννας μας θὰ πρέπει ν' ἀναζητήσει μέσα του τὰ πιθανὰ αἷτια τέτοιων καταστάσεων, ὅταν δὲν προέρχονται ἀπὸ πραγματικὲς ἐξωτερικὲς ἀφορμὲς, ἀλλὰ πλάθονται γιὰ νὰ μάς δώσουν ἓνα ἄλλοθι, πού νὰ δικαιολογεῖ τὴν ἀπουσία μας ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ... ἐγγλήματος.

Θὰ πρέπει, ἀκόμα, νὰ δοῦμε καὶ τὴν περίπτωση μιᾶς ἔλλειψης ὀργανώσεως τοῦ χρόνου μας καὶ καλῆς διευθετήσεώς του. Πόσες φορές δὲν σπαταλοῦμε τὸν καιρὸ μας μὲ ἄσκοπες συζητήσεις, μὲ ἄστοχη παράταση τηλεφωνικῶν συνδιαλέξεων, μὲ προσωπικὴ ἐκτέλεση ἐργασιῶν πού θὰ μπορούσαν νὰ τίς ἀναλάβουν συνεργάτες μας, μὲ μετακινήσεις πού δὲν εἶναι ἐπείγουσες καὶ θὰ μπορούσαν νὰ ἀναβληθοῦν. Πόσες φορές στὴν ὑπάρχουσα πίστωση χρόνου δὲν κάνουμε ἀφααιρικτικὲς ἀναλήψεις τέτοιες πού νὰ κινδυνεύει ὁ λογαριασμός μας νὰ μηδενισθεῖ.

Ποσοτικὴ ἢ ποιοτικὴ παρουσία

Μιὰ ἄλλη πτυχὴ τοῦ προβλήματος εἶναι ὅταν διαθέτουμε χρόνο γιὰ τὸ σπίτι μας χωρὶς στὴν πραγματικότητα νὰ τὸν διαθέτουμε. Ποσοτικὰ εἴμαστε ἐν τάξει, ποιοτικὰ ὁμως ἐν ἀταξίᾳ. Συμβαίνει, δηλαδή, νὰ ἀποδίδει τέλεια τὴν κατάστασή μας ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι εἴμαστε «φεύγουσα παρουσία» ἢ «μένουσα ἀπουσία» ἢ ἀκόμα πιὸ ἐλληνικὰ «παρόντες τῷ σώματι, ἀπόντες τῷ πνεύματι». Καὶ τοῦτο γίνεται αἰσθητὸ στοὺς ἄλλους.

Οἱ αἰσθήσεις μας κι αὐτὲς μάς δημιουργοῦν ἓνα ἄλλο ἄλλοθι καὶ παίξουν μαζί μας ἓνα ἄσχημο παιχνίδι. Βλέπουμε καὶ δὲν βλέπουμε, ἀκοῦμε ἄθνην μὰ δὲν ἀκοῦμε κι ἄς κάνουμε ὅτι εἴμαστε ὅλο αὐτιά' ἀγ-

γίζουμε χωρίς να μας άγγίζει τίποτα· δοκιμάζουμε χωρίς να γευόμαστε· μυρίζουμε χωρίς να οσφραϊνόμαστε. Χωρίς μάλιστα να πραγματοποιηθεί αυτό που ονομάζουμε «νέκρωση των αισθήσεων» που θα λογιζόταν τελικά πνευματική κατάκτηση. Συμπεριφερόμαστε, θα έλεγα, σαν εκείνον που θάνει γυαλιά ήλίου, τα πιό σκούρα, εύκαιρως - άκαιρως, όχι τόσο για να προφυλάξει τα μάτια του από τó φώς όσο για να κρύψει τα αισθήματά του ή τή γύστα του από τούς άλλους.

«Νά σάς πώ, μου έλεγε πρό καιρού μία πρεσβυτέρα. Δέν με πειράζει που ό παπάς μου λείπει πολλές ώρες από τó σπίτι. Ξέρω ότι όταν είναι μαζί μας στο σπίτι, είναι με μās για μās, με άνυσταχτη προσοχή. Είναι, δηλαδή, παρών».

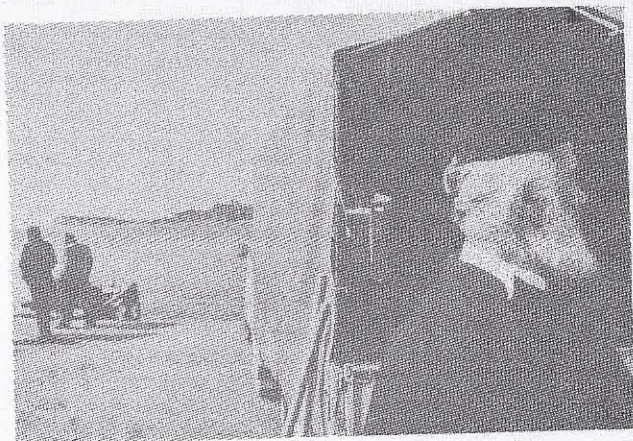
«Ποιμαίνοντες έαυτούς»

Μιά τέτοια «παιοτική» παρουσία με τούς δικούς του τού παρέχει άσφαλώς και δυνατότητες για μιá «διακριτική» άπουσία του ώστε να βρεθεί και ό ίδιος πιό κοντά με τόν έαυτό του. Νά ποιμάνει κι αυτός τόν έαυτό του, να τόν δοσκήσει «έν νομή άγαθή», πράγμα τόσο άναγκαίο και χρήσιμο γι' αυτόν και για όσους περιβάλλει.

Πόσες φορές δέν λησμονεί τήν άνάγκη αυτή και ξεχνιέται... δίνοντας, δίνοντας μέχρι έξαντλήσεως και τών τελευταίων άποθεμάτων που διαθέτει. Έχοντας μπει σ' ένα πρόγραμμα συνεχούς ώραριου για τούς άλλους αφήνει εκτός σχεδίου τó δικό του τó πρόγραμμα. Άφήνει για εθθετώτερο χρόνο τήν ένασχόλησή του μ' αυτό. Για τις διακοπές, για τó καλοκαίρι... Περιόδους κατά τις οποίες έλπίζει ν' άναπληρώσει όλα τά κενά, όλες τις έλλείψεις. Δυστυχώς, όμως, ό χρόνος τόν κυνηγάει, τού ξεφεύγει, γλυστράει μέσ' άπ' τά χέρια του κι άπελπίζεται.

Έκείνο που χρειάζεται ένδεχομένως είναι μιá άδιάκοπη «διακοπή» στην καθημερινότητά· να μεταλαμβάνει άγγελιπώς κάθε ήμέρα και τó μικρότερο κομμάτι τού επισύσιου άρτου του. Πόσοι δέν τó λησμονούμε; Άν ακολουθήσουμε τήν πιό πάνω πρόταση διακόπτουμε, χωρίς να διακόπτουμε έν τούτοις, επί εικοσιτετράωρου θάσεως. Ένώ άσχολούμεθα με τούς άλλους, άσχολούμεθα και με τόν έαυτό μας. Ποιμαίνοντες ποιμενόμεθα και ποιμαινόμενοι ποιμαίνουμε. Τó ταξίδι μας μιās άτέλειωτης μέρας μέσα στη νύχτα γίνεται νυχθήμερη άκολουθία. Έπιστρέφουμε άναγεωμένοι στην καθημερινή μας άφειτηρία προσδοκώντας τó προσωρινό μας τέρμα, τόν ύπνο τόν βραδινό «εις άνάπαυσιν σώματος και ψυχής».

Ένας κύκλος κλείνει και ένας άλλος άνοίγει· μέ-

«Καιρός παντι πράγματι...». Φωτογραφία Μανώλη Μπαμπούση.

σα σ' αυτόν εισέρχονται και χωρούν όλοι. Οί οικείοι μας και πιό κοντινοί μας, ή πρεσβυτέρα μας και τά παιδιά μας, τά πνευματικά μας παιδιά, ή ένορία μας, άπας ό κόσμος· ή καρδιά μας χτυπά ξεχωριστά για τόν καθένα έχοντας βρει τόν δικό της ρυθμό.

Καλό υπόλοιπο καλοκαίρι!

ΜΕΤΑΛΗΨΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Είπε ό Άββάς Ίωάννης*: «Έγώ θέλω ό άνθρωπος να παίρνει κάτι από όλες τις άρετές. Λοιπόν, κάθε μέρα, αφού σηκώνεσαι τó πρωί, κάνε άρχή σε κάθε άρετή και θεία έντολή, με πολύ μεγάλη ύπομονή, με φόδο και μακροθυμία, με άγάπη Θεού, με κάθε προθυμία ψυχής και σώματος, με ταπείνωση πολλή, ύπομένοντας στη θλίψη τής καρδιάς και στην έσωτερική προσοχή, με πολλή προσευχή και ίκεσίες και στεναγμούς, με καθαρή γλώσσα και προσοχή στους όφθαλμούς. Νά σε ταπεινώσουν και να μη όργιζεσαι. Νά ειρηνεύεις και να μη ανταποδίδεις κακό αντί κακού. Νά μη προσέχης στα φταιξίματα τών άλλων. Νά μη δίνης σημασία στον έαυτό σου, αλλά να τόν θαρής σαν τó τελευταίο από όλα τά δημιουργήματα. Άποτάσσοντας τά υλικά και τά σχετικά με τή σάρκα. Σε σταυρό, σε άγώνα, σε πτωχεία πνεύματος, σε προαίρεση και άσκηση πνευματική, σε νηστεία, σε μετάνοια και κλαυθμό, σε άγωνα πολέμου, σε διάκριση, σε άγνότητα ψυχής, σε μετάληψη άγαθή. Σε ήσυχία, τó εργόχειρο. Στις νυχτερινές άγρυπνίες, με πείνα και δίψα, με κρύο και γυμνότητα, με κόπους. Κλείνοντας από πάνω σου τόν τάφο, σαν να έχης ήδη τελευτήσει. Θαρώντας ότι ό θάνατος είναι κοντά σου τήν κάθε ώρα».

* Άββζ Ίωάννη τού Κολοβού, λόγος λδ' Είπε Γέρων ν... Τό «Γεροντικόν» σε νεοελληνική άπόδοση υπό Βασίλειου Πέντζα, Άθήναι, Έκδ. «Άστήρ», 1974, σ. 113.